

STRIP, KI JE AKTUALEN TUDI DANES

ALAN FORD TEČE ČASTNI KROG

Božidar Flajšman

Od 23. maja do 13. oktobra 2019 je bila v Narodni galeriji na ogled razstava Alan Ford teče častni krog, razstava originalnih risb ob 50. obletnici prvega izida stripa.

Na ogled je bilo 162 originalnih stripovskih tabel iz prvih let nastajanja te kultne stripovske serije o skupini TNT, groteskni družini tajnih agentov iz razpadajoče newyorške cvetličarne.

Gre za risbe, svojevrstne kombinacije med realizmom in karikaturjo, ki jih je med letoma 1969 in 1975 za prvih 75 delov te stripovske serije narisal njen prvotni soavtor, italijanski ilustrator Roberto Raviola, bolj znan pod psevdonimom Magnus. Slednji se je nato posvetil drugim projektom, medtem ko je scenarist Luciano Secchi (z umetniškim imenom Max Bunker) z ustvarjanjem Alana Forda nadaljeval, vendar z drugimi risarji.

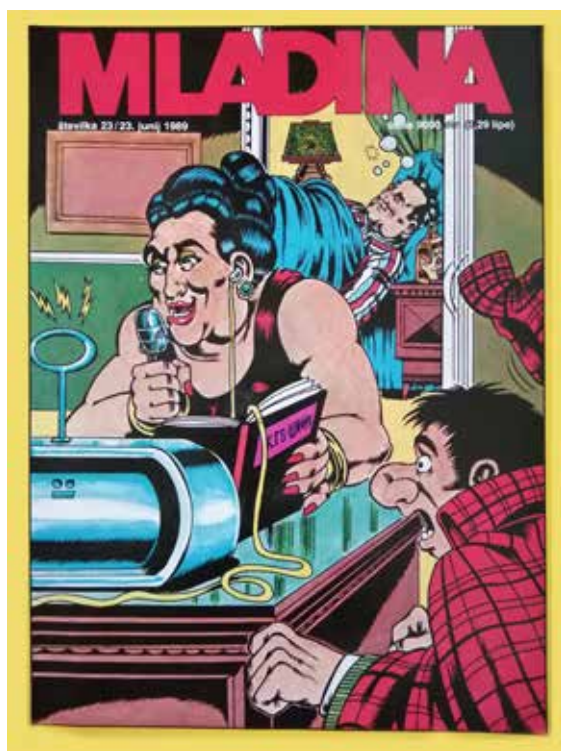
Slika 1: Na razstavi razstavljene naslovnice prve italijanske (1969), jugoslovanske (1970) in slovenske (1993) izdaje Alana Forda.

Foto: Božidar Flajšman

Bunker in Magnus sta bila v 60. letih prejšnjega stoletja ena najuspešnejših avtorskih navez v italijanski stripovski produkciji. Strip Alan Ford, poimenovan po enem izmed glavnih likov serije, sta zasnovala kot parodijo na takrat priljubljene vohunske žanre (kamor so denimo spadali filmi o Jamesu Bondu) in številne stripe o superjunakih, dodala pa sta ji tudi izrazito družbenokritično razsežnost. Zgodbe govorijo o podvigih obskurnih agentov tajne skupine TNT, ki v boju proti kriminalu in vsesplošni korupciji rešujejo svet. Poleg nepozabnih protagonistov ponujajo predvsem črni humor ter satiro zahodne družbe in vseh družbenih slojev, obenem pa tudi kritiko oblasti, kapitalističnega sistema in stanja sodobnega človeštva nasploh.

Nedvomno je aktualen še danes, saj se stanje v svetu ni bistveno spremenilo. Verjetno ga najbolje ponazarja Superhik, eden izmed

junakov v tem stripu, ki slovi predvsem po tem, »da jemlje revnim in daje bogatim«.

Slika 2: 32. naslovnica *Mladine*, v kateri je 23. junija 1989 začel izhajati legendarni Alan Ford v zgodbi z naslovom Bunker, kjer člani skupine TNT obiščejo maršala Tita.¹

Strip je že leta 1970 zaživel v Jugoslaviji v izvrstnem hrvaškem prevodu Nenada Brixyja. Slovenski prevod Branka Gradišnika, ki smo ga dobili šele leta 1993, ni dosegel izjemne priljubljenosti jugoslovanskih izdaj. V Jugoslaviji je postal najbolj priljubljen strip ne samo zaradi duhovitih izrekov, dialogov, zbadljivega humorja ter

¹ *Mladina*, 23. junij 1989, naslovnica.

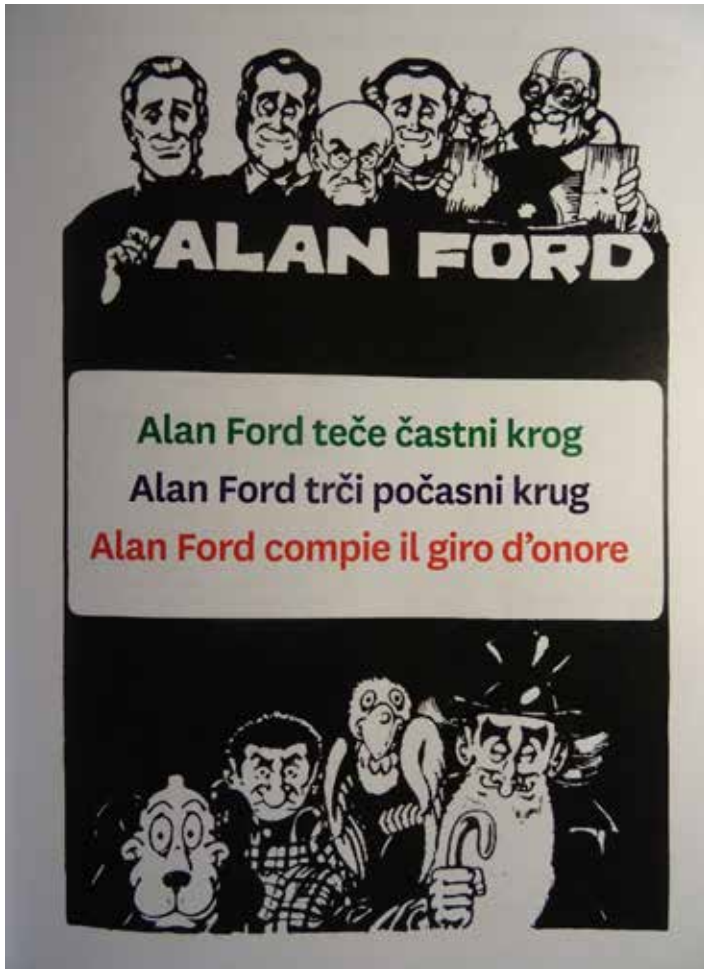
likov, s katerimi se v takratni realnosti ni bilo težko poistovetiti, ampak še posebej zaradi izjemnega prevoda Nenada Brixija.

Postal je redno berilo mnogih in si pridobil kulturni status, mnogi izreki pa so ponarodeli, kot na primer: »Če želiš zmagati, ne smeš izgubiti/Ako kaniš pobijediti, ne smiješ izgubiti«; »Cena? Prava malenkost!/Cijena? Prava sitnica!«; »Za domovino je treba dati vse, še celo življenje drugih!/*Za domovinu treba dati sve, pa čak i živote drugih!*«; »Ne verjemi ženski, ki laže/Ne vjeruj ženi koja laže«; »Smo stranka, ki ničesar ne obljublja in to dosledno izpolnjuje – stranka resnice/Mi ništa ne obećavamo i to ispunjavamo – stranka istine«.

Vplive stripa je bilo čutiti tudi v glasbi (Priljavo kazališče) ter v filmih (Maratonci tečejo častni krog, Kdo neki tam poje).

Fenomen Alana Forda v nekdanji skupni državi je v svoji knjigi *Cvetličarna v hiši cvetja: kako smo posvojili in živeli Alana Forda* že pred časom temeljito obravnaval Lazar Džamić. Na razstavi in v bogatem spremljevalnem katalogu pa smo iz Džamićevega zapisa lahko prebrali tudi skrivnost o alanfordovski parodiji s Titom, ki je izhajala leta 1989 v Mladini. Osem epizod z dvema tablama v vsaki je ustvaril izjemno nadarjen zagrebški risar Andrej Brčić – Flumiani. Parodija/satira, v kateri Grupa TNT obišče Tita in Jovanko, je bila tako uspešna, da so mnogi pomislili, da gre za resnično »zaplenjeno« zgodbo, medtem ko so jo v določenih delih takratne Jugoslavije celo vezali v trde platnice in jo ponujali kupcem kot »cenzurirano« epizodo. Tedniku Mladina je takrat izjemno priljubljenost Alana Forda uspelo izkoristiti za duhovito kritiko tedanjega sistema.

Obsežen razstavni katalog je izšel v treh jezikih, slovenščini, italijanščini in hrvaščini, zanj so poleg glavnega avtorja razstave Roka Glavana in Lazarja Džamića besedila prispevali še Max Modic, Mitja Velikonja, Zoran Smiljanić in številni drugi. Vsekakor zanimiva in dragocena razstava/katalog.

Slika 3: Skupina TNT v katalogu razstave Alan Ford teče častni krog.²

² Glavan, Rok (ur.). *Alan Ford teče častni krog = Alan Ford trči počasni krog = Alan Ford compie il giro d'onore: [spremljevalni katalog razstave ob 50. obletnici prve izdaje stripa: Narodna galerija, Cankarjeva 20, Ljubljana, 23. 5.-13. 10. 2019]*. Ljubljana: Antikvariat Glavan, Zavod Kultura in prosveta, 2019.